

MATEMATIKA И МАТЕМАТИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, 2017
MATHEMATICS AND EDUCATION IN MATHEMATICS, 2017
*Proceedings of the Forty-sixth Spring Conference
of the Union of Bulgarian Mathematicians
Borovets, April 9–13, 2017*

70 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ЛЮБОМИР ДАВИДОВ (1947–1998)

Иван Тонов

През 2017 година Любомир Давидов щеше да навърши 70 години. Това ми дава повод да се върна назад във времето и да споделя личните си впечатления от тази изключителна личност. За тези, които го познаваха, той беше човек, пълен с нестандартни идеи, общителен и с непресъхващо чувство за хумор, център на всяка компания и отличен организатор в областта на науката.

Любомир Иванов Давидов е роден на 2 юни 1947 г. в град София. С присъщото си чувство за хумор казваше, че сигурно в негова чест на този ден пускат сирените. Баща му е популярен софийски адвокат, а майка му и вуйчо му – известни софийски лекари. Дядо му по майчина линия е Георги Манев, професор по физика в Софийския университет, създател на катедрата Теоретична физика. Бил е ректор на университета и министър на образованието. Именно той запалва у Любо искрата на любовта към математиката и физиката.

През 1965 г. постъпва в Математическия факултет на СУ в перспективната, но все още не напълно изяснена, специалност „Математика – производствен профил“. Като студент определено се изиявява като водеща личност и отличник на курса. Още от студентската скамейка той проявяваше определен афинитет към теоретичните изследвания. След като увлеченията му започнаха от кръжока по *Математически анализ* на проф. Тагамлишки, преминаха през лекциите по *Математическа логика* на акад. Петканчин, Любо избра за своя област от математиката *Алгебрата*. Вероятно за този избор повлия току-що привлеченият във Факултета млад и много силен математик доц. Кирил Дочев, както и симпатичният състав на Катедрата по алгебра – Михаил Гаврилов, Димитър Димитров, Владимир Чуканов. Веднага след

постъпването си в специализацията по алгебра, Давидов бе поканен да води упражнения по висша алгебра и теория на числата. Първият научен проблем, с който се среща Л. Давидов, беше много популярният по това време проблем от теорията на пръстените, т.нар. *проблем на Шпехт*. Понеже все още не се виждаше цялостното му решение, специалистите атакуваха само някои частни случаи. В своята дипломна работа той успя да установи, че в пръстен, в който е в сила т.нар. *стандартно твърждение*, $S_3 = 0$, е в сила и двучленно твърждение, за което вече беше налично доказателство. Това беше и първата научна публикация на Л. Давидов. По онова време много активно се разработваше структурната теория на пръстените. Конструираха се различни идеали в пръстените, които грубо казано отстраняваха „лошите“ елементи на пръстените и факторизацията по тези идеали даваше възможност за по-добро описание на самите пръстени. Тези идеали са наричат *радикали*. Едно естествено обобщение на радикалите бяха радикалните обвивки. Именно те бяха обект на дисертацията на Л. Давидов, която той защити в Института по математика на Молдавската академия на науките под ръководството на акад. Андрунакевич и проф. Арнаутов през 1978 г. През 1986 г. е избран за доцент по алгебра в тогавашния Единен център по математика и механика.

Любомир Давидов беше любим преподавател на поколения студенти по математика. Като асистент водеше упражнения по *Линейна алгебра*, *Висша алгебра*, *Теория на числата* и *Диференциално и интегрално смятане*. Той беше човекът, който подготвяше всяка седмица свитъците от задачи за всяко упражнение. След това той силно модернизира четенията в Катедрата по алгебра.

Картината на неговия живот би била непълна, ако не споменем и за неговата работа с изявените ученици на България. Отново ще споменем името на Кирил Дочев, човекът, осъзнал голямото значение, което щяха да изиграят олимпиадите по математика. Той привлече редица млади математици да се занимават с подготовката на националния отбор по математика. Човекът, продължил делото на Дочев, бе Иван Проданов, който въведе истинската научна организация в тази подготовка. Той осъзна, че само в резултат на целогодишна насочена подготовка могат да се постигнат значими резултати. Около Проданов се оформи кръг от млади математици, действащи в едно формиране, наречено „пътуващ семинар“. Целта на този семинар беше да се попълнят празнините в знанията на учениците и особено на техните учители в някои актуални олимпийски теми. Естествено беше и включването на Л. Давидов в този семинар. Част от дейността на семинара беше и написването на поредица от книги за ученици на олимпийска тематика, станала известна с името „Алеф“. За тази поредица Л. Давидов написа книгите „Делимост на числата“ и „Функционални уравнения“. Последната беше преведена на чешки език. Той беше и един от авторите на станалия изключително популярен за времето си сборник „Математически конкурси“, с който наистина подготовката на олимпийския отбор бе поставена на високо научно равнище. В друга поредица за извънкласна работа написа една много съдържателна книга за полиноми.

През този период у нас, освен традиционните кръгове на Олимпиадата, започнаха да се провеждат Зимните математически състезания и Пролетните турнири по математика. За координиране на тези дейности бе създадена Комисия по извънкласна работа, като често Любо беше неин председател, а също така неизменен член на журитата на тези състезания. От 1989 г. до 1993 г. бе ръководител на българския

отбор на международната олимпиада по математика, като следваше вече очертаната линия на подготовка. Под негово ръководство отборът продължи да се представя много успешно. През 1983 г. участващите на международните олимпиади балкански страни учредиха една много интересна олимпиада, която да послужи за подобряване на работата по математика и да обедини опита и усилията на тези страни в областта на математическото образование. Предвиждаше се провеждане на подходящи теоретични мини-конференции в тази област. Заедно с тези идеи бяха разработени и програми за провеждане на летни школи с учениците от балканските страни. Л. Давидов беше ръководител на отбора за участие на балканските олимпиади и летните школи от самото им създаване. През тези години Л. Давидов извоюва огромен авторитет в средите на занимаващите се с математически състезания. Бе избран за регионален европейски представител на Световната федерация на националните математически състезания.

Активното му отношение към процесите на обучението по математика го извеждаше на редица позиции, в които той проявяваше своя организаторски талант. Може би по времето на най-трудните години на Съюза на математиците в България му се наложи да стане негов председател и да допринесе за неговото оцеляване. От 1997 г. до неочакваната му кончина бе заместник-директор на Института по математика и информатика при БАН.

Доц. Л. Давидов бе и пионер във внедряването на новите информационни и комуникационни технологии. Неговите огромни познания в областта на математиката и нейното преподаване му помогнаха бързо да се ориентира в бързо променящата се среда. Той търсеше непрекъснато възможностите за интегриране на новите технологии в традиционното учебно съдържание*. Беше автор на редица учебници и учебни помагала за средното училище. Написа множество статии за традиционно и модерното образование. Като дългогодишен член на редколегията на списание „Математика и информатика“ проявяваше изключителна загриженост за качеството на публикуваните материали. Беседваше с авторите им и често предложените материали добиваха много по-добър, понякога неузнаваем, вид. Той умееше да привлича хора за ценни каузи и да ориентира много млади хора в подходящи за тях начинания.

Любомир Давидов живя един кратък, но динамичен живот, пълен със събития и разнообразни дейности. Неговата всеотдайност към работата и колегите му го направи пример за младите хора. Лекциите му пред ученици и студенти бяха винаги очаквани. Със своите научни трудове и популярни статии той остави значителни следи в развитието на нашата наука.

Иван Тонов

Факултет по математика и информатика
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Джеймс Баучър“ 5
1164 София, България
e-mail: tonov@fmi.uni-sofia.bg

* По време на пребиваването си в Stevens Institute of Technology (САЩ) като фулбрайтов стипендиант Л. Давидов разработи учебни модули на тема *Геометрични трансформации* с използване на компютърната среда Геомландия (бел. ред.)